

Om svadharma

Shyam Sundar Goswami

Dharma är den andliga, reglerande principen, som återfinns såväl vid upplösningen som i skapelseprocessen. Alla dharmiska krafter påverkas av tre *gunas*, vilka fungerar neutralt i riktningar som kan vara diametralt olika. För att underlätta förståelsen får man anta att *dharma* fungerar på tre balansnivåer, *tamas*, *rajas* och *sattva*. Vidare får vi acceptera att ingen av dessa krafter agerar helt självständigt utan interaktivt, alltså i förening med de två andra krafterna. Dessa krafter samverkar inom alla fenomen som hör till skapelsen och de kännetecknas av att det alltid finns en kraft som härskar över en annan eller bägge krafterna samtidigt. Jämvikt kan bara existera bortom skapelsen.

Elden brinner, slukar och förtär. Eldens förmåga att bränna finns i *dharma*, som är dess inre kraft. Det är en särskild kombination av dessa tre *gunas* som gör att elden kan brinna. Med vatten är det dock annorlunda, i motsatsen till elden som alstrar värme, har vattnet förmågan att kyla ned (om det inte uppvärms utifrån!). Människan skiljer sig från sin nästa inte blott som individ betraktat, utan även med hänsyn till olika omständigheter.

Dharma-kraften påverkar *rajas* (en dynamisk kraft – övers. *anmärkn.*) och förhåller sig i relation till antingen *tamas* (tröghetsprincipen - övers. *anmärkn.*) eller *sattva* (i detta sammanhang en medveten intelligens – övers. *anmärkn.*). Sällan förekommer *sattva* i skapelseprocessen; dess roll är inskränkt till att finnas i en högre viljas starka ström. Det är inte så mycket genom egna nycker som *dharma* ändras, utan genom den underliggande kraft som möjliggör dess fungerande – en oändlighetens vilja som yttras direkt på högst ovanliga sätt.

Dharma har också beskrivits med ordet "*sanatana*" (evig). Denna princip är inte

någon konstgjord skapelse. Människan kan inte skapa över huvud taget och i övrigt känner hon inte ens sig själv! Hur skulle hon då vara upphovsmannen till *dharma*? Spår av *dharma* finns i allt vi upplever, i allt vår kunskap av om omvärlden. *Dharma* verkar efter egna lagar, i allt, i alla ting och/eller företeelser som hör till *prakriti*.*

Människan består av en samling önskningar av olika slag. Dessa önskningar passerar, innan de yttras, via jaget. I botten för detta finns jaget som ett oundvikligt måste. Däremot har människan en viss frihet genom att hon kan undertrycka önskan eller använda den på sådant sätt att den leder till överdrifter. Drivkraften kan däremot modifieras genom viljan, detta instrument som står till jagets förfogande.

Det är helt naturligt att människans önskebehov i stor utsträckning knyts till hennes fysiologiska behov. Människan behöver ju mat för att orka uträtta sina sysslor. Därutöver söker hon olika njutningskällor, även om resultat ofta uteblir... Ofta luras människan till utvalda excesser som kroppen inte alltid kan anpassa sig till, när kroppens inneboende signaler inte lyckas komma fram eller ignoreras. Ett sådant tillstånd bäddar för olika sorts överdrifter, sex, alkohol, narkotika m m, som lätt kan bryta ner kroppens försvar och resultera i sjukdomar.

Ett sökande efter påstådda "naturliga" tendenser ska inte förväxlas med *dharma*, och i den mån sådana tendenser orsakas av *dharma* förpassas de till *samskaras*-förrådet. *Dharma* står på en högre nivå, låt vara att den även har möjligheten att påverka *samskaras*.

Som exempel kan nämnas matvanor. Människan behöver varierande föda och i viss kvantitet. Därutöver äter hon också av ren njutning - med risk att överkonsumera. Här kan *dharma* dras in i ett försök att kontrollera den benägenheten och därmed skydda den enskildes organism. Här blir *dharma* istället *svadharma*.

Prefixet "*sva*" i ordet *svadharma* kan jämföras med "egen" och innebär en *dharma* som inte är allomfattande utan karakteristisk för en speciell individ.

Regleringsmekanismen *Svadharma* finns i alla människor, i vidare mening i alla

levande varelser - ja, hela skapelsen. Bruket av termen *svadharma* är alltid berättigat när det är fråga om jaget i relation till den sensoriska världen. Men detta täcker dock inte hela *svadharma*s omfång; principens dolda sida förblir dold.

Människan är en sammansättning av *jati-ayu-bhog d v s* kroppen, dess livslängd och dess potentiella erfarenheter vars djupare orsak färgas av två de känslolinriktningarna - *raga* och *dvesha* (attraktion – motvilja). Allt detta manifesteras vid en människas födelse som ett fenomen nära knutet till individens tidigare erfarenheter. *Jâti* och *ayu* relaterar enbart till kroppen medan sinnet, som är knutet till *bhoga*, registrerar medvetenhetens olika upplevelser efter talrika händelser och omständigheter. Dessa bildar de *samskaras* som genomsyrar hela människan, vid sidan av sekundära intryck som härstammar och samlas under hennes livstid från varierande aktiviteter och reaktioner. Vid sin födelse uppstår människan som en yttring av *tamas*, *rajas* och *sattva*, medan kroppen och sinnet bygger upp egna *samskaras* i samarbete med kroppens organ, celler, etc. Det hela bildar en enskild kombinerad kosmos som står under högre former.

Både kropp och själ samarbetar i viss utsträckning, men står oberoende till varandra i andra fall. Hunger är till exempel ett uttryck för kroppens brist på mat, något upplevs automatiskt via matsmältningsorganen. I detta fall blir kroppen beroende av sinnet för matens förvärv. Här krävs att individen ska arbeta för att tjäna, hämta, förbereda och i slutändan förtära sin mat. Därefter fortgår processen automatiskt till en nivå där medvetenheten inte medverkar. Detta illustrerar hur kropp och sinne kan vara beroende av varandra. Vanligtvis är vi inte medvetna om de mer eller mindre subtila signaler som kroppen sänder till sinnet, förutom när hjärtat inte fungerar normalt och vi känner tydliga symtom som hjärklappning eller ren smärta. Omvänt påverkas kroppen av sinnet under tiden som celler och organ sänder nyttiga sekret till hjärnan. Det är individens *bhoga*, med alla de erfarenheter som är tänkta att ge njutning (inte alltid framgångsrikt!), som modifierar kroppens handlingssätt. Summan av

människans alla erfarenheter samlas i *samskaras*-förrådet, där de inväntar ett lämpligt tillfälle för att få förverkligas. *Dharma*-principen reglerar sålunda mekanismen som möjliggör *samskaras* förverkligande. När en viss grupp *samskaras* skingras, uppstår nya *samskaras* med samma prototyp som fanns hos de *samskaras* som just försvunnit. Allt detta skapar i slutändan nya erfarenheter som dyker upp och ständigt återkommer till en följd av de subtila spår de lämnat i *samskaras*-förrådet. På så sätt fortskrider ändlöst den onda cirkeln.

Det kan verka omöjligt att komma ur denna onda cirkel av födelse och död! Det finns dock en lösning: en annorlunda typ av önskan. Ibland kan vi längta efter det okända, något stort och ofattbart. Därtill kan vi ibland känna att vi måste bryta upp och gå nya vägar. Men för att göra detta krävs en modifiering av existerande *samskaras*. Hur? En djupare insikt om *svadharma* kan hjälpa oss att behärska flödet av de tusen önskningar vi dränks i och därmed undvika hindret för vårt andliga liv. Om människan genom *dharma* inte helt kan utesluta önskan kan hon i varje fall modifiera dess tendenser.

Samskaras framträder vid olika tidpunkter och i specifika sinnestillstånd, de styr individens tänkande och känsla på olika sätt, tvingar oss att agera på ett visst sätt. En frigörelse som oftast anses omöjligt för människan, är helt genomförbar enligt de som lyckats klättra upp till bergets topp genom *svadharma*. För dem är *dharma* en levande sanning. Vem kan då säga det motsatta?

För detta finns det två möjligheter: antingen undertrycka önskan, vilket är fullt möjligt för en viss tid men innebär risken att önskan dyker upp igen och kanske med ännu starkare intensitet – eller att driva den specifika önskan till överdrift till dess att den automatiskt slocknar genom utmattning. Detta är *dharma*-vägen, och anpassad till individens egenart blir det *svadharma*.

Så länge människan tror sig kunna simma över de stora haven mot kusten, leka med oceanens jätte-vågor och ständigt försöka lura alla fula fiskar, kommer *dharma*-principen endast förbli ett tomt ord. Det är först om och när människan börjar uppleva att hennes förmågor försämras, när hon upplever sin litenhet och

sårbarhet och sin osäkra framtid – som ett slags positiv hjälplöshet och ensamhet kan uppenbara sig för henne. I detta läge kan människan kanske förnimma en signal som går genom hela hennes väsen med en inbjudan till en nyttig förändring.

* Naturen, motsvarar ungefär den grekiska φύσις. *Översättarens anmärkning.*